

הארץ ולמה להם מיטה, ורק מחמת שחם להם נראה כי הוא לצורך החי (מהר"ל).

מביאים מהצלת ופוקסין עליהן, ואף שגופם נעשה למחיצה, והמחצלת אהל עליהם, מכל מקום אין נחשב עשיית אהל [וכמדוקדק בלשון הגמ' להלן] 'זוה זוקף מטתו ונשמת והולך לו, ונמצאת מחיצה עשויה מאליה', הרי שעד עתה אינו נחשב מחיצה] (ריטב"א המיוחס לר"ן), והטעם, כי לא מצינו במשכן אהל שאדם האהיל על עצמו (ש"ת חת"ס א"ח, עב), או משום שאהל שמחזיקו בידו וכשמסלק ידו נופל, אינו נחשב אהל (אבני נזר א"ח רכב, ד; חזו"א א"ח נב, ב, דינים העולים ז).

הופכו ממיטה למטה, שמטה את המיטה, מנער המת מעליה ומתגלגל למיטה שניה, ומן השניה לשלישית וכן הלאה, שהוא טלטול מן הצד, וש"י על הר"ן; ח"י הר"ן בפי' ראשון; ר"י מלונל). ויש מפרשים, ש'הופכו ממיטה למטה' אינו באופן שאוחז במיטה ומנער המת, אלא אוחז במת ומעבירו ממיטה למיטה, שאין זה דרך טלטול מת, וכל שמטלטל שלא כדרך אלא כלאחר יד, נחשב טלטול מן הצד (ח"י הר"ן ונמוק"י, ומוסיפים שכן נראה מדברי רש"י).

ולדעות שמטה את המיטה עצמה, אין המיטה נעשית בסיס לדבר האסור [המת], לפי שאין נעשה בסיס אלא כאשר מניח את המוקצה עליו לכל השבת, אבל אם בדעתו ליטלו במשך השבת, אפילו אם מניחו בכוונה הוא כשוכח שאינו נעשה בסיס [ראה להלן (קכה, ב)], וכאן בדעתו להוריד את המת לארץ (תוס'), או משום שלא נעשה בסיס לדבר האסור אלא כשהדבר התחתון שנעשה בסיס צריך לאותו דבר האסור המוטל עליו (ח"י הר"ן, בשם ר"ז הלוי).

מניח עליו כפר או תינוק - טעם ההיתר, שכאשר מטלטל את שניהם יחד, לא ניכר כל כך טלטול המוקצה [המת], ולכן מניח 'עליו' לאו דוקא, הוא הדין על ידו (ע"פ מג"א שיא, א, ומשנ"ב שם ב, בשם אחרונים), ויש הסובר שטעם ההיתר שנראה המוקצה [המת] טפל ובסיס לדבר ההיתר [הככר או התינוק], שהרי יכול להסירו ואינו מסירו, ועיקר הטלטול הוא לצורך ההיתר, ולכן מניח 'עליו' דוקא (חזו"א א"ח טז, ז ו-כ).

וכבר או תינוק' לאו דוקא, אלא כל כלי שהוא בר טלטול (ריטב"א), והטעם שהמיטה עצמה שהמת עליה לא תועיל ככר או תינוק [קושיית חת"ס, ורעק"א בגליון הש"ס ובגליון השו"ע (או"ח שיא, א)], משום שהמיטה נעשית טפילה למת [ולכן המוציא את המת במיטה פטור לדעת רבי שמעון אף על המיטה, ראה להלן (צג, ב)], ולכן אין המיטה יכולה להיחשב ככר או תינוק (רש"ש). ויש הסובר, שככר או תינוק דוקא (תוס' ר"ד, ע"ש טעמו).

ויש הסובר, שהצורך בככר תינוק או כלי הוא למת שאין עליו בגדים, אבל מת הלבוש בגדים, מועילים הבגדים ככר או תינוק (מרדכי ש"ב, בשם רבי אביגדור), שמאחר והוא עתיד להקבר בתכריכין ולא בבגדיו, אינם נעשים טפלים לו (מג"א שיא, טז, ביטוב קושיית הב"י).

כי פליגי דלית ליה, ובודאי יש לכל אחד ככר או תינוק או כלי הראוי לטלטול [שהרי כיכר או תינוק לאו דוקא, ראה קטע קודם], אלא שנחלקו באופן שהשגתם היא טורח גדול עבורו (ריטב"א, בשם תוס'). ויש הסובר, שאפילו אם אינו טורח גדול, נחלקו כאשר רצונו לטלטל שלא על ידי ככר תינוק או כלי (ריטב"א, בשם הרמב"ם).

וקא מוקצות נינהו, ואף שמקצם למאכל הדבורים, ומאכל בהמה אינו מוקצה, חלות דבש מקצה אדם מדעתו, ומניחם לשימוש הדבורים בלבד [ומאכל בהמה אינו מוקצה רק אם מסתפק ממנו] (רש"ש ביצה לו, א).

דקשיב עלייהו - לאוכלם, ומאחר ורדיית דבש בשבת אסורה משום תולש [לרבי אליעזר מדאורייתא, ולרבנן מדרבנן, ראה להלן (צה, א)], רדה אותם בערב שבת (תוס' בתי ראשון), ואף על פי כן מותר רק אם חשב עליהם [שסתם רדיה אינה לצורך אכילה] (חידושי שבט הלוי; אילת השחר), או שיש דבש צף על גבי החלות (תוס' בתי שני), וכבר צף בערב שבת, שאם צף בשבת הוא אסור באכילה (ב"י א"ח שכא, ג).

מני אי רבי שמעון לית ליה מוקצה, ומדוע מותר רק אם חישב לאכול את הדבש בשבת (רש"י), ומשמע שאף לדעת רבי שמעון אנו צריכים את האוקימתא של שתי חלות המיועדות לדבורים, כי דברי רבי יצחק שאין כלי ניטל אלא לצורך הניטל, הם אף לדעתו (רעק"א בגליון הש"ס, ומוסיף, שרש"י בביצה (לו, א ד"ה במאי] ביאר את שאלת הגמ', שלדעת רבי שמעון אין צורך להעמיד באותם שתי חלות, כי דברי רבי יצחק שאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל הם לדעת רבי יהודה, ולא לדעת רבי שמעון). ומדובר באופן שיש לו חלות דבש הרבה, שאם לא כן אסורות, כמבואר להלן (קנז, א) שמודה רבי שמעון ב'מוקצה מחמת חסרון כיס' שאסור (תוספות שנים), ויש הסובר, שבאוכלים אין 'מוקצה מחמת חסרון כיס', כי אם ירעב בודאי יאכל, והוא ככל מוקצה שמקצה אדם לסחורה או לבהמה, שלדעת רבי שמעון אינו מוקצה (אור שמש שבת כה, ט, בדעת הרמב"ם).

דלישבוק להו רוחא כי היכי דלא ליתצדו ממילא, שכשמסכה הכוורת היטב עד שאין לדבורים אפשרות יציאה כלל, אף רבי שמעון מודה שאסור, שמודה רבי שמעון ב'פסיק רישיה' שאסור (ראה להלן עה, א, ועוד), ונחלקו במותיר להם פתח יציאה צר דרכו יכולים לצאת בדוחק, רבי שמעון מתיר, ורבי יהודה אסור, ולדעתו צריך להשאיר פתח גדול (רמב"ן) ועוד ראשונים; תוס' ביצה כו, ב ד"ה אלא).

מת המוטל בתקמה וכו' באים שני בני אדם ויושבין בצדו, ומדובר באופן שאין להם ככר או תינוק לטלטל את המת אגב הככר או התינוק [אופנים של טלטול מת בהיתר, המובאים תיכף בגמ'] (מאירי), ויש הסובר להיפך, שאם יש אפשרות לעשות מחיצה יעשו מחיצה, והיתר ככר או תינוק הוא כשאין אפשרות לעשות מחיצה (שבלי הלקט, דין כל צרכי המת הנעשין בשבת; וראה אליה רבה שיא, יח).

חם להם מלמטה וכו', שמן הדין לא היה צורך שיהא חם למטה בשביל להביא המיטה, כי אין שום איסור להביא מיטה ולישב עליה, גם לא היו צריכים להביא את המיטה תחילה ואחר כך את המחצלת, אלא יכלו להתמתין עד שיהא חם להם מלמעלה ומלמטה ולהביא את המיטות והמחצלת בפעם אחת, אבל החמירו חכמים לעשות היכר ככל הניתן, המוכיח שהוא לצורך החי ולא לצורך המת (תוס'), כי אין מחללים שבת לצורך המת אפילו באיסור דרבנן, שאין כבוד למת לחלל את השבת עבורו, שאנו משערים שאם היה חי ודאי לא היה לו חפץ בזה (לבוש שיא, ו).

ויש שפירש, שאילו היו מביאים את המיטה עוד טרם יחם להם, היה נראה שהוא לצורך המת, שהרי בימיהם היה דרכם לישב על